

Byla C-6/24**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2024 m. sausio 4 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:*Juzgado de Primera Instancia de La Coruña (Ispanija)***Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:**

2023 m. gruodžio 19 d.

Ieškovė:*Abanca Corporación Bancaria, S. A.***Atsakovė:**

WE

Pagrindinės bylos dalykas

Mokėjimo įsakymo procedūra, per kurią kredito įstaiga reikalauja gražinti piniginę skolą, kylančią iš asmeninės arba be įkeitimo sudarytos paskolos sutarties su vartotoju.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Galimas sutarties nutraukimo prieš terminą sąlygos pripažinimas nesąžininga pagal 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvą 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288), kuri yra reikalavimo priteisti skolą vykdant mokėjimo įsakymo procedūrą pagrindas. Teisingumo Teismo jurisprudencijoje įtvirtinto kriterijaus, pagal kurį, siekiant iširti tokių sąlygų nesąžiningumą, reikia atsižvelgti į tai, ar nacionalinėje teisėje numatyta atitinkamų ir veiksmingų priemonių, leidžiančių vartotojui, kuriam taikoma tokia sąlyga, pašalinti paskolos sutarties nutraukimo prieš terminą pasekmes, taikymo srities aiškinimas.

Prejudiciniai klausimai

- 1 Ar sutarties nutraukimo prieš terminą sąlyga, kurioje numatyta galimybė per tam tikrą laikotarpį atšaukti sutarties nutraukimą prieš terminą arba jo išvengti, atitinka 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 3 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnį, ar tokia galimybė turi būti pripažinta konkrečioje nacionalinės teisės normoje?
- 2 Jeigu į pirmesnį klausimą būtų atsakyta teigiamai, koks laikotarpis yra protingas?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalis, 4 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis.

Teisingumo Teismo sprendimai, nurodyti pagrindžiant prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

A. *Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios (Bendrasis įstatymas dėl vartotojų ir naudotojų apsaugos)*

Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (2007 m. lapkričio 16 d. Karaliaus įstatyminis dekretas Nr. 1/2007, kuriuo patvirtinama Bendrojo įstatymo dėl vartotojų ir naudotojų apsaugos kodifikuota redakcija ir kiti papildomi įstatymai) (BOE, Nr. 287, 2007 m. lapkričio 30 d., p. 49181) buvo patvirtinta 1984 m. liepos 19 d. Bendrojo įstatymo Nr. 26/1984 dėl vartotojų ir naudotojų apsaugos kodifikuota redakcija.

Karaliaus įstatyminiu dekretu Nr. 1/2007 patvirtintos kodifikuotos redakcijos įstatymo 82 straipsnyje nurodyta:

„1. Nesąžiningomis sąlygomis laikomos visos nuostatos, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi, ir visi veiksmai, dėl kurių negautas aiškus sutikimas ir dėl kurių, pažeidžiant sąžiningumo reikalavimus, atsiranda ryškus iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų neatitikimas vartotojo ir naudotojo nenaudai.

<...>

3. Sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių sudaryta sutartis, pobūdį ir visas sutarties sudarymo metu egzistavusias sutarties sudarymo aplinkybes, taip pat visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.

4. Neatsižvelgiant į tai, kas numatyta pirmesnėse dalyse, nesąžiningomis bet kuriuo atveju laikomos tos sąlygos, kurios, kaip nurodyta 85–90 straipsniuose:

- a) daro sutartį priklausomą nuo pardavėjo arba tiekėjo valios;
- b) riboja vartotojo ir naudotojo teises;
- c) lemia abipusiškumo nebuvimą sutartyje;
- d) įpareigoja vartotoją ir naudotoją pateikti neproporcingas garantijas arba nepagrįstai nustato jam įrodinėjimo pareigą;
- e) yra neproporcingos sutarties sudarymo ir vykdymo požiūriu arba
- f) prieštarauja jurisdikcijos ir taikytinos teisės taisyklėms.“

B. Ley de Enjuiciamiento Civil (Civilinio proceso įstatymas; toliau – LEC)

Dėl mokėjimo įsakymo procedūros 2000 m. sausio 7 d. Civilinio proceso įstatymo Nr. 1/2000 815 straipsnio 4 dalyje nustatyta:

„Jeigu skolinis reikalavimas grindžiamas verslininko ir vartotojo arba naudotojo sudaryta sutartimi, *Letrado de la Administración de Justicia* (teismo pareigūnas), prieš išduodamas mokėjimo įsakymą, informuoja apie tai teismą, kad šis galėtų įvertinti bet kurios sąlygos, kuria grindžiamas reikalavimas arba kuria remiantis nustatoma mokėtina suma, galimą nesąžiningumą.

Teismas savo iniciatyva patikrina, ar kuri nors iš sąlygų, kuriomis grindžiamas reikalavimas arba kuriomis remiantis nustatoma mokėtina suma, gali būti laikoma nesąžininga. Jeigu jis mano, kad kuri nors sąlyga gali būti laikoma nesąžininga, išklausos šalis per penkias dienas. Išklausęs šalis, teismas per kitas penkias dienas priima sprendimą nutarties forma <...>.“

693 straipsnio, esančio išieškojimo iš hipoteka ar kitaip įkeisto turto ypatumus reglamentuojančiame skyriuje, **3 dalyje** nustatyta, kad galima „atšaukti“ sprendimą, kuriuo dalimis mokėtiną skolą reikalaujama grąžinti prieš terminą, tačiau tik vykdant išieškojimą iš hipoteka ar kitaip įkeisto turto ir tik jei tas turtas yra skolininko nuolatinė gyvenamoji vieta. Tame pačiame straipsnyje, pateikiant nuorodą į *Ley 5/2019, de 15 de marzo, reguladora de los contratos de crédito inmobiliario* (2019 m. kovo 15 d. Įstatymas Nr. 5/2019, reglamentuojantis nekilnojamojo turto kredito sutartis) 24 straipsnį, nurodyta, kaip nustatyti, kokios nesumokėtos sumos gali lemti sutarties nutraukimą prieš terminą. Teisinis tokių minimalių ribų reglamentavimas taikomas tik hipoteka užtikrintoms paskoloms ir netaikomas asmeninėms arba be įkeitimo suteiktoms paskoloms.

C. Pagrindžiant prašymą priimti prejudicinį sprendimą nurodyti Tribunal Supremo (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija; toliau – TS) sprendimai

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

3 Bylos šalys – kredito įstaiga ir vartotoja – 2022 m. liepos 5 d. sudarė sutartį dėl 10 600 EUR paskolos, kuri turėjo būti gražinta sumokėjus 60 mėnesinių įmokų po 231,53 EUR; šią sumą sudarė pagrindinė suma ir palūkanos, o galutinis gražinimo terminas buvo 2027 m. rugpjūčio 1 d.

4 Sutartyje buvo 13-oji bendroji sąlyga, kurioje nurodyta:

„NUTRAUKIMAS Jeigu pagal šią sutartį prisiimti įsipareigojimai nevykdomi, ĮSTAIGA turi teisę nutraukti paskolos sutartį prieš terminą ir pareikalauti nedelsiant gražinti mokėtiną pagrindinę paskolos sumą – tiek pradelstas įmokas, tiek įmokas, kurių mokėjimo terminas dar nesuėjęs, taip pat sumokėti kitas mokėtinas sumas toliau nurodytais atvejais: 1. kai neatliktas mokėjimas, jeigu kartu įvykdytos šios sąlygos: a) PASKOLOS GAVĖJAS turi sumokėti dalį paskolos pagrindinės sumos ar palūkanų; b) pradelstų ir nesumokėtų įmokų suma yra ne mažesnė kaip: i) trys procentai suteiktos paskolos pagrindinės sumos, jeigu mokėjimo įsipareigojimai nebuvo vykdomi pusę paskolos laikotarpio, ii) septyni procentai suteiktos paskolos pagrindinės sumos, jeigu mokėjimo įsipareigojimai nebuvo vykdomi antrąją paskolos laikotarpio pusę; c) paskolos davėjas pareikalavo, kad PASKOLOS GAVĖJAS atliktų mokėjimą, ir suteikė jam ne trumpesnę kaip 1 mėnesio terminą reikalavimui įvykdyti, taip pat įspėjo, kad jei jis jo neįvykdys, pareikalaus gražinti visą paskolą <...>.“

5 Pagal šią sąlygą kredito įstaiga 2023 m. rugsėjo 1 d. nutraukė paskolos sutartį prieš terminą ir, 2023 m. spalio 13 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikusi prašymą dėl mokėjimo įsakymo, pareikalavo toliau nurodytų sumų: a) nepradelstos pagrindinės sumos: 8 776,33 EUR; b) nesumokėtos pagrindinės sumos: 1 148,20 EUR; c) nesumokėtų paprastųjų palūkanų: 702,85 EUR.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

6 Kredito įstaiga nurodo, kad vieno mėnesio laikotarpis, per kurį paskolos gavėjas gali įvykdyti mokėjimo įsakymą, yra išankstinė sąlyga siekiant priimti sprendimą nutraukti sutartį prieš terminą, o ne galimybė, suteikiama paskelbus šį sprendimą.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

7 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis nacionaline ir Sąjungos jurisprudencija (TS sprendimais: 2020 m. birželio 9 d. Sprendimu Nr. 273/2020, 2021 m. birželio 4 d. Sprendimu Nr. 506/2008, 2021 m. lapkričio

15 d. Sprendimu Nr. 788/2021 ir 2023 m. vasario 28 d. Sprendimu Nr. 331/2023; Teisingumo Teismo sprendimais: 2013 m. kovo 14 d. Sprendimu *Aziz*, C-415/11, ir 2017 m. sausio 26 d. Sprendimu *Banco Primus*, C-421/14), taip pat Ispanijos teisės aktais, mano, kad sąlygos dėl sutarties nutraukimo prieš terminą savaime nėra negaliojančios, tačiau gali būti nesąžiningos, atsižvelgiant į jų nuostatas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad jurisprudencijoje įtvirtinti kriterijai, pagal kuriuos nustatoma, ar tokios sąlygos yra nesąžiningos, yra tokie patys, nesvarbu, ar paskola yra hipoteka užtikrinta paskola, ar asmeninė paskola (kaip nagrinėjamoje byloje).

- 8 Būtent 2013 m. kovo 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Aziz* (C-415/11) dėl hipoteka užtikrintos paskolos 73 punkte konstatuota:

„Konkrečiai kalbant visų pirma apie sąlygą dėl priešlaikinio ilgalaikių sutarčių pasibaigimo [ilgalaikių sutarčių nutraukimo prieš terminą] per nustatytą laikotarpį skolininkui neįvykdžius įsipareigojimų, pažymėtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma turi patikrinti <...>, [i]] ar pardavėjo arba tiekėjo teisę reikalauti grąžinti visą paskolą [nutraukus sutartį prieš terminą] priklauso nuo to, kad vartotojas neįvykdo **pareigos, kuri** aptariamuose sutartiniuose santykiuose **yra esminė**, [ii]] ar ši teisė numatyta tais atvejais, kai toks **neįvykdymas yra pakankamai svarbus**, palyginti su paskolos trukme ir suma, [iii]] ar tokia teise **nukrypstama nuo** šioje srityje **taikytinų nuostatų** ir [iv]] ar **nacionalinė[je] teisėje numatyta atitinkamų ir veiksmingų priemonių**, leidžiančių vartotojui, kuriam taikoma tokia sąlyga, pašalinti minėto reikalavimo grąžinti visą paskolą [paskolos sutarties nutraukimo prieš terminą] pasekmes.“

- 9 Šie kriterijai buvo patvirtinti 2017 m. sausio 26 d. Teisingumo Teismo sprendime *Banco Primus* (C-421/14), kurio 67 punkte nurodyta, kad galimas verslininko su vartotoju sudarytos sutarties sąlygos nesąžiningumas „turi būti [nagrinėjamas] atsižvelgiant į <...> visas šios sutarties sudarymo aplinkybes“.
- 10 2022 m. gruodžio 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest* (C-600/21) 35 punkte paaiškinta, kad pirma nurodyti kriterijai, taikomi siekiant įvertinti sutarties sąlygos nesąžiningumą, neturi būti aiškinami „nei kaip kumuliaciniai, nei kaip alternatyvūs, bet turi būti suprantami kaip atitinkamos sutarties sudarymo aplinkybių, kurias nacionalinis teismas turi išnagrinėti <...>, visuma“.
- 11 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama sąlyga dėl sutarties nutraukimo prieš terminą atitinka šiuos reikalavimus: i) neįvykdyta esminė pareiga, nes grąžinti paskolą yra paskolos sutartyje numatyta esminė pareiga; ii) neįvykdymas yra pakankamai svarbus, nes laiku negrąžinta suma viršija tam tikrą ribą (nustatytą Įstatymo Nr. 5/2019 24 straipsnio 1 dalies b punkto ii papunktyje).
- 12 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonų dėl kito jurisprudencijoje nustatyto reikalavimo, t. y. Teisingumo Teismo

reikalavimo, kad turi būti numatyti mechanizmai, leidžiantys vartotojui išvengti sutarties nutraukimo prieš terminą. Jo nuomone, be pirma minėtų i ir ii punktų reikalavimų, turi būti įvykdytas ir iv punkto reikalavimas, kad nacionalinėje teisėje būtų nustatyta atitinkamų ir veiksmingų priemonių, leidžiančių vartotojui, kuriam taikoma tokia sąlyga, pašalinti paskolos sutarties nutraukimo prieš terminą pasekmes arba, kaip nurodyta 2015 m. gruodžio 23 d. TS sprendime Nr. 705/2015 ir 2016 m. vasario 18 d. TS sprendime Nr. 79/2016, išvengti šios sąlygos taikymo, ėmusis tinkamų taisomųjų veiksmų.

- 13 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Ispanijos proceso teisėje (LEC 693 straipsnio 3 dalyje) „atšaukti“ sutarties nutraukimą prieš terminą leidžiama tik labai ribotais atvejais (tik vykdant išieškojimą iš hipoteka ar kitaip įkeisto turto ir jeigu išieškomas turtas yra skolininko nuolatinė gyvenamoji vieta). Taigi jis mano, kad visais kitais atvejais (kaip antai nagrinėjamas šioje byloje), kai paskolos sutartis neužtikrinta hipoteka ir tam tikros sumos reikalaujama pateikus mokėjimo įsakymą, galima nesilaikyti Teisingumo Teismo reikalavimo nustatyti priemones, kuriomis remdamasis vartotojas galėtų pašalinti paskolos sutarties nutraukimo prieš terminą pasekmes arba išvengti tokio nutraukimo.
- 14 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar siekiant įvykdyti reikalavimą, kad tokia „teisių gynimo priemonė“ būtų nustatyta, ir išvengti sąlygos nesąžiningumo būtina galimybė atšaukti sutarties nutraukimą prieš terminą numatyti **teisės normoje** (minėtuose Teisingumo Teismo sprendimuose yra nurodyta „**nacionalinė teisė**“, taigi pagal Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalį gali būti reikalaujama, kad tokią priemonę numatytų valstybės narės), ar pakanka, kad ši priemonė būtų įtvirtinta **pačioje sutartyje**. Kitaip tariant, jeigu pagal sutarties nutraukimo prieš terminą sąlygą vartotojas gali atšaukti jau paskelbto sutarties nutraukimo prieš terminą pasekmes arba išvengti tokio nutraukimo, jei per tam tikrą laikotarpį sumoka mokėtiną sumą, ar to pakanka, kad būtų įvykdytas jurisprudencijoje nustatytas reikalavimas? Jeigu taip, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo nurodyti, koks būtų protingas mokėjimo terminas.